

משנה גמרא שבוועת העדות – קרנן עולה ויורד. שבוועת הפקדון – אטס. מדמני למיכנז "על מטאמו" ולישמוק, וכמיב: "על מטאמו אשר מטא" – לאטוי מטאס הרצה. ונסלח לו מחטאתו אשר חטא – להכי הדך כמיב תו תרי זימני "מטא" כז מתרי זימני קמאלי, לעשות מוזד כשוגג. ויאמר ה' פתאום – צנל כחך לאלו ששנאן על פי הדיבור. ופתאים עברו ונענשו – היינו מויד, דלון עונש אלף על המויד. הוה אמינא – אף על גב ד"פתאום" דעלמא משמע אונס ושוגג ומויד, "פתאום" דנזיר ודאי מדמייתי קרנן עלה – שמע מינה דשוגג הוה, מידי דהוה אכל התורה, דנזיר קרננו על השגגה הן נזין. להכי כמיב "פתע" דהו שוגג, נגלות עליה ד"פתאום". ככולן – צנל המציאין עולה ויורד שפחותה פרסה, כגון טמא מקדש ושנועת נטוי, דכמיב צו שנועת העדות. לעשות מויד כשוגג והא עיקר קרא במויד כתיב – דכמיב (ויקרא יט): "צוקרת תהי" והיינו מלקות, ולון מלקות אלף נמויד, ועליה קאמר: "והכי את חטמו", וכו' למה לי "ונסלח לו מחטאתו" – לרבות מויד? אלא אימא לעשות שוגג כמזיד – דמהו דמימא: דוקא אמזיד מצינא ולא שוגג, קא משמע לן "ונסלח לו מחטאתו אשר מטא" להכי כמיב "מטא" ארבע זימני, תרי למילף קרנן אחד על עבירות הרבה, ומרי לעשות שוגג כמזיד. בהעלם אחת – לומר, קודם שילקה ויפיל קרנן על זו – מוזד ונעל זו. לאו אמרת גבי עריות – צפרק קמא (כריתות ג): "ואל אשה" – לחלק על כל אשה ואשה כו'.

תוספות

תושב, פירש בקונטרס: שקיבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה. ומחלל שבת כעובד עבודה זרה. והכא קאמר גר תושב עושה מלאכה: לכן יש לומר, דהכא מיירי לענין שלא לעשות מלאכה עבוד רבו, אבל לעצמו שרי. (פסק) מכאן פסק ר"י שמוטרי להניח לגוי לעשות מלאכתו בשבת בבית ישראל עבור עצמו.

תוספות ישנים

הוה אמינא כי מייתי קרנן בשוגג כו' – תימה: אם כן לכתוב קרא בשוגג!

א משנה אלו מביאין קרנן על הזדון כשוגג: הבא על שפחה חרופה, שצריך להביא קרנן אשם (ראה ויקרא יט, כ–כב), ונזיר שנטמא שצריך להביא כבש לאשם ושני תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה (ראה במדבר ו, ט–יב), ועל שבוועת העדות, שנשבע לשקר שאינו יודע עדות לחבירו, וצריך להביא קרנן (ויקרא ה, א), ועל שבוועת הפקדון שנשבע לשקר שחפץ של חבירו אינו בידו, וצריך להביא אשם (שם כא–כו). חמשה מביאין קרנן אחד על עבירות הרבה, שלמרות שעברו אותה עבירה פעמים אחדות, מביאים רק קרנן אחד, וחמשה מביאין קרנן עולה ויורד, המשתנה לפי מצבו הכלכלי של החייב. אלו מביאין קרנן אחד על עבירות הרבה: הבא על שפחה ביאות הרבה, ונזיר שנטמא טומאות הרבה.

ב גמרא הבא על השפחה, מנלן? דתנו רבנן: "וּכְפָר עָלָיו הַפֶּהן הַאֵשׁ עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" – מלמד שמביא קרנן אחד על עבירות הרבה, "בְּאֵיל הָאֵשׁ וְנִסְלַח לוֹ מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" – לעשות שוגג כמזיד. נזיר שנטמא, מנלן? דכתיב: "וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פְּתָאִים", "וְזֶה שׁוֹגֵג, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אִם בְּפֶתַע בְּלֹא אֵיבָה הִדְפּוֹ"; "פְּתָאִים" – זֶה אוֹנֵס, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיֹּאמֶר ה' פְּתָאִים אֶל מֹשֶׁה". תְּנִינָא אֵינְדָּ: "פְּתָאִים" – זֶה מְזִיד, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "עָרוֹם רָאָה רְעָה וְנִסְתָּר וּפְתָאִים עָבְרוּ וְנִעְנְשׂוּ". – נִכְתוּב קָרָא "פְּתָאִים", דְּמִשְׁמַע שׁוֹגֵג וּמִשְׁמַע מְזִיד וּמִשְׁמַע אוֹנֵס; מְזִיד וְאוֹנֵס – כְּדָאֵמַר, וּמִשְׁמַע נְמִי שׁוֹגֵג – דְּכָתִיב: "פְּתִי יֵאֱמִין לְכָל דְּבָר", וְלֹא נִכְתוּב קָרָא "פְּתַע"! – אֵי פֶתַח קָרָא "פְּתָאִים", דְּמִשְׁמַע שׁוֹגֵג וּמִשְׁמַע מְזִיד וּמִשְׁמַע אוֹנֵס, הָוּה אֲמִינָא: כִּי מִיִּיתֵי קָרְבָּן – בְּשׁוֹגֵג, מִיִּדֵי דְהָוִי אֲתוּרָה כּוּלָּהּ, אֲכַל אוֹנֵס וּמְזִיד – אֵימָא לָא, פֶתַח רַחֲמָנָא: "פְּתַע" דְּשׁוֹגֵג הוּא, לְגַלּוּי עָלֵיהּ דְּ"פְתָאִים" דְּאוֹנֵס וּמְזִיד הוּא, דְּאֶפִּילוּ הִכִּי חַיִּיב רַחֲמָנָא. שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, מְנַלְן? דְּתֵנוּ רַבְנָן: "בְּכּוּלָּן נֵאֱמַר "וְנִעְלָם", פֶּאֶן לֹא נֵאֱמַר "וְנִעְלָם" – לְחַיִּיב עַל הַשׁוֹגֵג כְּמִזִּיד. שְׁבוּעַת הַפְּקוּדוֹן, מְנַלְן? "דְּלִיף "תְּחַטָּא" "תְּחַטָּא" מִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. הַרְבֵּה. מְנַלְן? דְּתֵנוּ רַבְנָן: "וּכְפָר עָלָיו הַפֶּהן הַאֵשׁ עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" – מְלַמֵּד שְׁמִבְיָא קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבִירוֹת הַרְבֵּה, "בְּאֵיל הָאֵשׁ וְנִסְלַח לוֹ מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" – לְעִשׂוֹת מְזִיד כְּשׁוֹגֵג. – וְהָא קָרָא כִּי פֶתַח, בְּמִזִּיד פֶתַח! אֲלֵא אֵימָא: לְעִשׂוֹת שׁוֹגֵג כְּמִזִּיד. בְּעָא מִינֵיהּ רַבִּי חֲנִינָא טִירְנָאָה מְרַבִּי יוֹחָנָן: הַבָּא עַל חֲמִשׁ שְׁפָחוֹת חָרוּפוֹת בְּהֶעֱלָם אַחַת, מֵהוּ? חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, אוֹ אֵינּוּ חַיִּיב אֶלְא אַחַת? אֲמַר לֵיהּ: חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. – מַאי שְׁנָא מְחַמֵּשׁ הָעֲלָמוֹת בְּשְׁפָחָה אַחַת? אֲמַר לֵיהּ: אֵין שְׁפָחָה אַחַת גּוֹפִין מוּחְלָקִין, חֲמִשׁ שְׁפָחוֹת גּוֹפִין מוּחְלָקִין. – וּמְנַלְן דְּגַבִּי שְׁפָחָה גּוֹפִין מוּחְלָקִין? אֲמַר לֵיהּ, לֹא אֲמַרְתָּ גַבִּי עֲרִירוֹת: "וְאֵשָׁה" – לְחַלֵּק עַל כָּל אֵשָׁה וְאֵשָׁה? גַבִּי שְׁפָחָה נְמִי פֶתַח: "אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שְׁכַבַת זָרַע

מסורת הש"ס
 ט. כריתות כהב, תוספתא כריתות פ"א יג.
 י. ראה ירושלמי נזיר פ"ח ה"א.
 יא. כריתות ב.ב, חא, ילקיש תורה תרטו.
 יב. כריתות ב.ב, תוספתא כריתות פ"א יג.
 יג. נזיר יחא, כריתות ב.ב, תוספתא פ"א יד.
 יד. תוי"כ ויקרא יט, כב, ילקיש תורה תרטו.
 טו. ספרי במדבר ו, ט, במדבר פ"י יג, ילקיש תורה תשי, ועיין ירושלמי נזיר פ"ח ה"א.
 טז. במדבר פ"י יג, ילקיש תורה תשי.
 יז. שבוועת כהב, לא, ב, חא, ילקיש תורה תעא.
 יח. סוטה לגא, עיין שבוועת לא, חא.
 יט. כריתות ב.ב, ילקיש תורה תקצו.

גרסות

על הזדון כשוגג במשניות: על הזדון כשוגג. הבא על שפחה... הבא על שפחה במשניות: הבא על שפחה... הבא על שפחה ושבוועת העדות ושבוועת הפקדון במשניות: ועל שבוועת העדות ועל שבוועת הפקדון. באיל האשם על חטאתו בכת"י: באיל האשם לפני ה' על חטאתו. באיל האשם ונסלח לו בדפוסים החדשים הגיהו ל: ונסלח לו. לעשות שוגג כמזיד יש בכת"י ובשי"מ: לעשות מויד כשוגג וראה להלן. נכתוב קרא פתאום בכת"י: ונכתוב קרא פתאום. מויד ואונס כדאמר ברוב כת"י: אונס ומזיד כדאמרן. אי כתב קרא פתאום דמשמע שוגג בכת"י ובשי"מ: אי כתב קרא פתאום אף על גב דמשמע שוגג. מידי דהוי אתורה כולה יש בכת"י: מיידע דהוי אתורה כולה. מלה. לחייב על השוגג כמזיד בכת"י: לחייב על המזיד כשוגג וכן הגיהו בדפוסים החדשים. באיל האשם – באיל האשם ונסלח ועוד: באיל האשם ונסלח. באיל האשם על חטאתו בשי"מ בכמקרא: באיל האשם לפני ה' על חטאתו. באיל האשם ונסלח בדפוסים החדשים. או אינו חייב אלא אחת יש בכת"י: או אינו חייב אלא אחת על כולו. אין שפחה אחת גופין מוחלקין בכת"י ובשי"מ: שפחה אחת אין גופין מוחלקין. ואשה לחלק בכת"י: לאשה לחלק וברשי"י: ואל אשה לחלק. אשר ישכב את אשה שכבת זרע יש בכת"י: אשר ישכב איש אותה שכבת זרע.

קרנן. ועוד מבררים: מה ששינו במשנה שבוועת העדות מביא עליה קרנן בין אם נשבע בשוגג ובין כמזיד, מנלן? דתנו רבנן: "וּכְפָר עָלָיו הַפֶּהן הַאֵשׁ עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא" – להביא קרנן אשם (ראה ויקרא יט, כ–כב), ונזיר שנטמא שצריך להביא כבש לאשם ושני תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה (ראה במדבר ו, ט–יב), ועל שבוועת העדות, שנשבע לשקר שאינו יודע עדות לחבירו, וצריך להביא קרנן (ויקרא ה, א), ועל שבוועת הפקדון שנשבע לשקר שחפץ של חבירו אינו בידו, וצריך להביא אשם (שם כא–כו). חמשה מביאין קרנן אחד על עבירות הרבה, שלמרות שעברו אותה עבירה פעמים אחדות, מביאים רק קרנן אחד, וחמשה מביאין קרנן עולה ויורד, המשתנה לפי מצבו הכלכלי של החייב. אלו מביאין קרנן אחד על עבירות הרבה: הבא על שפחה ביאות הרבה, ונזיר שנטמא טומאות הרבה.

אורח ההלכה

הבא על השפחה הבא על שפחה חרופה, בין בשוגג בין כמזיד – חייב להביא קרנן אשם ודאי. ובתנאי שהיא גדולה ומוידה, ושכא עליה כדרכה. ואם בא עליה פעמים רבות – מקריב אשם אחד ומתכפר לו על הכל. כמשנה. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות שגגות פ"ט ה"א וה"ה). נזיר שנטמא נזיר שנטמא, בין בשוגג בין כמזיד – חייב להביא קרנן אשם ודאי. ואפילו נטמא טומאות הרבה מביא קרנן אחד. כמשנה. (רמב"ם שם ה"א. ובספר הפלאה הלכות נזירות פ"ו ה"ג וה"ט). שבוועת העדות העדים היודעים עדות לאחר, ותבעם שיעידו לו והכחישו שיעידים, ונשבעו על כך, בין כמזיד בין בשוגג (שלא ידעו שהדבר מחייבם קרנן. וראה בעינינו) ולאחר מכן התברר כי נשבעו לשקר – חייבים להביא קרנן עולה ויורד. כמשנה. (רמב"ם ספר הפלאה הלכות שבוועת פ"א ה"ב–ה"ג). שבוועת הפקדון הגושבע שבוועת הפקדון לשקר, בין כמזיד בין בשוגג (שלא ידע שחייבים על שבוועת זו קרנן) – חייב להביא קרנן אשם (בנוסף לתשלום הקרן והחומש). כמשנה. (רמב"ם שם ה"ט–ה"יא). הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם אחת, הבא על הרבה שפחות חרופות (אפילו בהעלם אחת) – חייב אשם על כל שפחה ושפחה. כדברי ר' יוחנן. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות שגגות פ"ט ה"ה). חמש העלמות בשפחה אחת, הבא על שפחה חרופה בשגגה, ונדע לו חזור ובא עליה בשגגה ונדע לו, אפילו מאה פעמים במאה העלמות – מקריב אשם אחד ומתכפר לו. וראה עינינו. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות שגגות פ"ט ה"ה). לחלק על כל אשה ואשה, הבא על עריות רבות (בגן כמה מאחיותיו, או כמה מנשותיו בעת נידותן) ואפילו בהעלם אחד – חייב על כל אחת ואחת. (רמב"ם שם פ"ה ה"ג).

עיונים
 מביאין על הזדון כשוגג משמעות המזיד והשוגג בדינים האמורים כאן אינה זהה, ששגגה האמורה בא על השפחה ענינה שלא ידע שהיא אסורה לו, וכן נזיר – ששכח את איסורו, או שלא ידע שזו טומאה האסורה עליו. אבל לענין שבוועת העדות ושבוועת הפקדון אדם מתחייב רק במקרה שידע שהוא נשבע לשקר, אלא שוגג הוא כשלא ידע שהוא חייב על כך קרנן, ומזיד – שידע שחייב קרנן. אבל אם היה סבור שהוא דובר אמת, או שלא ידע את האיסור, היהו פטור לגמרי, שאונס הוא (משנה שבוועת לא). פתאום זה אונס דווקא נזיר מביא קרנן גם אם נטמא באונס, ומגזירת הכתוב. אבל שאר המביאים קרנן על מויד כשוגג אינם מביאים קרנן על האונס (תוספתא פ"א ה"ג), שכלל הוא בתורה, שאונס פטור מעונש ומקרבן (לח"מ הלכות שגגות פ"י ה"ח). מני שנה מחמש העלמות בשפחה אחת וכו' מבררים אלו עולה, כי לפי משנתנו, המחייבת קרנן אחד על חמש העלמות בשפחה אחת, ידיעת העבירה ("העלם") בין ביאה לבאיאה אינה גורמת לחיוב אשם נפרד על כל ביאה, כפי שהוא לענין חיוב חטאת, אם בא על ערוה במספר העלמות. וטעם הדבר, מני שבוועת עיקר החיוב הוא על השגגה, ולפי מספר השגגות כך מספר הקרבנות. אבל בשפחה חרופה דין השוגג כדון המזיד, ולפיכך אין משמעות לחילוק הידיעות. אמנם ממסכת שבת (עבא, עולה להיפך, שלדעת ר' יוחנן, הבא על שפחה ונדע לו בינתיים – מתחייב אשם על כל ביאה, שידעית מחלקות בשפחה. ואכן בהתאם לכך, מפרש רש"י את ה"העלם" האמור כאן שלא כפשוטו, אלא שהביא קרנן על ביאה אחת, ושוב בא על השפחה, דווקא במקרה זה מתחייב אשם נפרד על כל ביאה. והמפרשים את סוגייתנו כפשוטה (רבינו גרשום, הרמב"ם), מסבירים כי מדובר בסוגיות חלוקות ברעת ר' יוחנן, או שדברי ר' יוחנן נתפרשו שם לפי שיטת אחת של תנאים בענין ידיעה באשם (ראה ליקוטי הלכות).

מסורת הש"ס
 א. נזיר יח.א. כריתות ב.ב.
 ב. כריתות ב.ב. (ושם סומנו מקבילות).
 ג. ראה תוספתא כריתות פ"א יד.
 ד. ילק"ש תורה תקנט. שם תשט.

גרסות

והיא שפחה לחלק יש בכתי"י: **שפחה לחלק יש**: **והיא שפחה לחייב**.
וכיון דלא יצא שעה הראויה ברוב כתי"י: דכיון דלא יצאת שעה שראויה.
המקנא במשניות: והמקנא הביא ציפרין במשניות: הביא ציפרין – אשמו בשי"מ מוחק קטע זה.
הביא ציפרין ונתנגע יש בכתי"י ובפ"י: **הביא צפרין ונתנגע הביא צפרין ונתנגע**.
חטאתו... אשמו במשניות: ובכתי"י: את חטאתו... את אשמו.
תורה אחת לקניין הרבה בכתי"י: **תורה אחת לקנאות הרבה**.
זאת תורת המצורע בכתי"י כבמקרא: **זאת תהיה תורת המצורע**.
תורה אחת למצורעים הרבה יש בכתי"י: **תורה אחת לצרעיות הרבה**.
והאמרת אין מביא אלא קרבן אחד יש בכתי"י: **מאי קאמר**.
הביא ציפרין ונתנגע יש בכתי"י ובשי"מ: **הביא ציפרין ונתנגע הביא ציפרין ונתנגע**.
עד שיביא חטאת יש בכתי"י: **עד שיביא חטאתו**.

והיא שפחה (ויקרא יט, כ), לשון "והיא שפחה" מלמדת לחלק על כל שפחה ושפחה.

שנינו במשנה כי נזיר שנטמא טומאות הרבה (פעמים רבות) מביא קרבן אחד. ושואלים: מאן [מיהו] התנא הסבור כן? אמר רב חסדא: שיטת ר' יוסי ברי' יהודה היא, שאמר: נזירות חדשה של טהרה – מיום השביעי של טהרתו הוא דחילא עליה [שחלה עליו]. ומשכחת לה [ולפיכך מוצא אתה אותה] שנטמא טומאות הרבה, כלומר, שחלה עליו נזירות ונטמא, ושוב חלה עליו נזירות ונטמא – כגון שנטמא ביום השביעי לטהרתו, ונטהר שבעה ימים, וחזר ונטמא בשביעי, וכיון שבכל פעם שחזר ונטמא עדיין לא יצא שעה הראויה להקריב בה קרבן, שהוא היום השמיני לטהרתו – אינו חייב אלא קרבן אחד. דאי [שאם] כשיטת רבי, כיון שאמר רבי: נזירות של טהרה עד שמיני לא חילא עליה [חלה עליו], לא ייתכן שיביא קרבן אחד על טומאות הרבה, שהרי אי [אם] במקרה שנטמא בשביעי ונטהר וחזר ונטמא בשביעי לטהרתו – כולה טומאה אריכתא [ארוכה] היא, שלא יצא עדיין מטומאתו הראשונה; אי [אם] במקרה שנטמא בשמיני ונטהר וחזר ונטמא בשמיני לטהרתו השניה, כיון שיצאת שעה שראויה להקריב בה קרבן – מחייב [חייב] על כל אחת ואחת! אלא שמע מינה [למד מכהן] שיטת ר' יוסי ברי' יהודה היא. ומאי [ומה היא] שאמר ר' יוסי ברי' יהודה? דתניא [משנזינה ברייתא]: מה שנאמר בנזיר שנטמא ונטהר "וקדש את ראשו ביום ההוא" (במדבר ו, יא), שמתחיל למנות נזירותו מחדש – הרי זה ביום הבאת קרבנותיו, היום השמיני, דברי רבי. ר' יוסי ברי' יהודה אומר: ביום תגלחתו, שהוא היום השביעי.

והיא שפחה – לחלק על כל שפחה ושפחה.
א "נזיר שנטמא טומאות הרבה". מאן תנא? אמר רב חסדא: רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: נזירות דטהרה משביעי הוא דחילא עליה, ומשפחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי, וכיון דלא יצא שעה הראויה להקריב בה קרבן – אינו חייב אלא קרבן אחד. דאי רבי, כיון דאמר רבי: נזירות דטהרה עד שמיני לא חילא עליה, אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי – פולה טומאה אריכתא היא; אי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני, כיון דיצאת שעה שראויה להקריב קרבן – מחייב על כל אחת ואחת. אלא שמע מינה: רבי יוסי ברבי יהודה. ומאי דרבי יוסי ברבי יהודה? דתניא: **"וקדש את ראשו ביום ההוא"** – ביום הבאת קרבנותיו, דברי רבי; רבי יוסי ברבי יהודה אומר: ביום תגלחתו.

ב משנה המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה, ומצורע שנתנגע נגעים הרבה. הביא ציפרין ונתנגע – לא עלו לו עד שיביא חטאתו, רבי יהודה אומר: עד שיביא אשמו.
ג גמרא מנלן? דכתיב: "זאת תורת הקנאות" – תורה אחת לקניין הרבה. "מצורע שנתנגע נגעים הרבה" כו'. מנלן? דכתיב: "זאת תורת המצורע" – תורה אחת למצורעים הרבה. "הביא ציפרין ונתנגע – לא עלו לו עד שיביא חטאתו, רבי יהודה אומר: עד שיביא אשמו". והאמרת: אין מביא אלא קרבן אחד! – חסורי מחסרא והכי קתני: הביא ציפרין ונתנגע – אין מביא אלא קרבן אחד. ולאקבועי בעניות ובצערות לא מיקבע עד שיביא חטאת,

ב משנה ועוד ברשימת המביאים קרבן אחד על עבירות הרבה: המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה, שאמר לה שלא תיסתו עם פלוני ועם פלוני, ונסתרה עמהם, כשנבדקת במים המאירים – מביא מנחת סוטה אחת על כולם. וכן מצורע שנתנגע נגעים הרבה, שהיה בו נגע צרעת ונטהר, וקודם שהביא קרבנותיו חזר ונצטרע. הביא שתי ציפרין ביום הראשון לטהרתו (ויקרא יד,

ד–ז), וקודם שהביא קרבנותיו ביום השמיני נתנגע שוב – לא עלו לו הציפורים הללו עד שיביא חטאתו, ר' יהודה אומר: עד שיביא אשמו.

ג גמרא שנינו במשנה שהמקנא לאשתו על יד אנשים הרבה מביא קרבן אחד. ומבררים: מנלן [מנין לנו] דין זה? דכתיב [שנאמר]: "זאת

תורת הקנאות" (במדבר ה, כט), כלשון רבים – תורה אחת לקניין הרבה. שנינו: מצורע שנתנגע נגעים הרבה מביא קרבן אחד. ומבררים, מנלן [מנין לנו]? ומה שנינו: הביא ציפרין ונתנגע – לא עלו לו עד שיביא חטאתו, ר' יהודה אומר: עד שיביא אשמו, והניסוח "לא עלו לו" משמעו שאם חזר ונתנגע קודם שהביא חטאתו, לכשיירפא מצרעתו צריך לחזור ולהביא ציפורים נוספות גם על הפעם הראשונה. ומקשים, והאמרת [והרי אמרת]: אין מביא אלא קרבן אחד על נגעים הרבה! ומתריצים: חסורי מחסרא והכי קתני [חסרה המשנה וכך היא שנויה]: מצורע שנתנגע נגעים הרבה, כגון הביא ציפרין וחזר ונתנגע – אין מביא אלא קרבן אחד. וכן לאקבועי [להיקבע] דינו של המצורע בעניות ובעשירות, האם עליו להביא קרבן עני או קרבן עשיר (ראה ויקרא פרק יד) – לא מיקבע [אינו נקבע]. עד שיביא חטאת,

עיונים

והיא שפחה לחלק על כל שפחה ושפחה "והיא שפחה" מיותר, שהרי יכול היה לכתוב "איש אשר ישכב את אשה שכבת זרע", ולפי המשך הכתוב "והפדה לא נפדתה" יודעים אנו מדובר בשפחה. או כמו בענין עריות, שדרשנו ממה שיכול היה לכתוב "ואל נדה", וכתב "ואל אשה בנות טומאתה" – כך לענין שפחה, יכול היה לכתוב "ואיש כי ישכב את שפחה שכבת זרע" וכתב "אשה... והיא שפחה" (שתי גרסות בפרשורי רבינו גרשום). ויש שהעירו כי לא ניתן היה ללמוד לגבי שפחה מ"ואל אשה", מפני שבאשם אין ידיעות מחלקות כמו לענין נדה ושאר עריות. ועוד, שאינה בכרת (ראה שפת אמת).

נזיר שנטמא טומאות הרבה הנזיר שנטמא בטומאת מת צריך לחזור ולהגות נזירות מתחילה. אך קודם לכן עליו להיטהר מטומאתו שבעה ימים כמו כל טמא מת, שמוים עליו ממי פרה אדומה ביום השלישי ביום השביעי, ולאחר ההוייה בטבילה, ואז עליו לגלח שערו, ולמחרת (ביום השמיני) מביא קרבנו.
רבי יוסי ברי' יהודה היא... דאי כרבי וכו' ויש ללמוד מכאן על ענותנותו המופלגת של רבי, כאמור בסוטה (פ"ט מ"ט): "משמת רבי בטלה ענה ויראת חטא", שהרי סתם במשנה כדעה החולקת עליו.

ומשכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כלומר, לאחר שנטהר שבעה ימים חזר ונטמא ביום השביעי לטהרתו. אבל אין מדובר כשחזר ונטמא פעמיים באותו יום עצמו, שהרי לא נטהר עדיין, ואין זה "טומאות הרבה".

המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה והוא במקרה שקינא לה מפלוני (שאמר לה שלא תיסתר עמו) ונסתרה עמו, וקודם ששתתה קינא לה מאדם אחר ונסתרה עמו, ששותה בפעם אחת על כולם ומביא מנחת קנאות אחת. וכל שכן במקרה שקינא לאשתו בבת אחת מאנשים רבים ונסתרה עמהם (ראה מ"מ הל' סוטה פ"א ה"ג). אבל אם כבר שתתה ושוב קינא לה – שותה שוב, ומביא קרבן אחר (תוס' סוטה יח,ב כפי המוכח מן הגמרא שם).

תורה אחת וכו' הרבה כל מקום שנאמר "זאת תורת...", שאינו תיאור של מקרה מסויים (כמו "ואיש כי...") משמעו לשון ריבוי, שבכל המקרים ייעשה כסדר הזה (רש"י להלן). והעירו ראשונים שלגבי נזיר לעיל לא דרשו כן מ"זאת תורת הנזיר" (במדבר ו, יג), מפני ששם תלוי הדבר בסברה (ש"מ בשם הקונטרס).

הביא ציפרין ונתנגע וכו' סדר טהרת המצורע נאמר בתורה בפרשת מצורע (ויקרא פרק יד), וכך הוא: ביום הראשון לטהרתו מביא שתי ציפורים לטהרתו (שאינן קרבן), והכהן שוחט אחת אל כלי חרס שבו מים חיים, ואז לוקח עץ ארו ואזוב ושני תולעת ואת הציפור החיה וטובל אותם בכלי חרש, ומוזה על המצורע, ומשלת את הציפור החיה. לאחר מכן מגלח המצורע את כל שערו, וביום

נזירות טהרה משביעי חיילא – הלכך, כי נטמא תרי וימני בשביעי – הווי להו טומאות הרבה, דהא אחתלא נזירות דטהרה. ולענין קרבן לא מחייב אלא אחד, דלא ילא אדם זה לשעה ראויה לקרבן. וקידוש את ראשו – שזירות טהרה חלה עליו יום תגלחתו כו'.

משנה המקנא לאשתו כו' – מציא מנחת שעורים אחד על כולן כשהוא משקה. שנתנגע נגעים הרבה – כגון סספר שצעה, ולא הספיק להציא קרבנותיו עד שנתנגע, וכן שמה וכן שלישי. הביא צפרין – אותן שתי צפרין חיות, אחת לשחיטה ואחת לשילוח, ולא קרבן נינהו. לא עלו לו – קא סלקא דעתך דהאי "לא עלו לו" משמע שצריך לחזור ולהביא לנסוף שתי צפרין לכל נגע ונגע, עד שיציא חטאת. אבל הביא צפרין וחטאתו ונתנגע – אין צריך להביא לכשיטהר על נגע ראשון.

גמרא והאמרת אינו מביא אלא קרבן אחד – על נגעים הרבה. אלמא, חד כרעת אריכתא חיל, ואמאי מחייבת ליה לאחויי צפרים אכל נגע? ולאקבועיה בעניות כו' – והכי קאמר: ולא עלו הצפרין ליקבע צעניות וצעשירות. דאם היה עני בשעת הצלח צפרין וקציעי – כ"ן להביא קרבן עשיר, ואם היה עשיר – מציא עני דלות עד שיציא חטאתו. דנמר חטאת אזלינן צין צעניות צין צעשירות.

תוספות

והיא שפחה לחלק על כל שפחה ושפחה – תימה: דהכא בעינא לחלק אף על גב דגופין מוחלקין, והתם פרק "אותו ואת בניו" (חולין פ"ב), "ולא תשחטו ביום אחד" משמע דפשיטא דחייב גבי שחטה ואחר כך שחט בניה משום דגופין מוחלקין, אף על גב דליכא קרא: וכן לקמן בפרק "אמרו לו" (ז,א), דאמר: שבתות כי גופין דמייני! **תורה** אחת למצורעים הרבה – ובתורת כהנים מפיך ליה מדכתיב "וכבשה אחת" – מלמד שבמביא אחת על נגעים הרבה, ומ"זאת תהיה תורת" דריש: תורה אחת לכל מצורעין, לפי שמצינו שחלק הכתוב בטומאותיהם ובשבוועותיהם.

תוספות ישנים

תורה אחת לקניין הרבה – תימה, דבסוטה (יט,א), אמרינן: לרבנן אין אשה שותה ושונה, ולרבי יהודה באיש אחד ושני בועלים אינה שונה, וכיון דאינה שונה למאי איצטרך דלא מייתי אלא קרבן אחד?

שנינו: מצורע שנתנגע נגעים הרבה מביא קרבן אחד. ומבררים, מנלן [מנין לנו]? דכתיב [שנאמר]: "זאת תורת המצורע" (ויקרא יד, ב), לומר: תורה אחת למצורעים הרבה, כלומר, גם למי שנצטרע פעמים הרבה. שנינו: הביא ציפרין ונתנגע – לא עלו לו עד שיביא חטאתו, ר' יהודה אומר: עד שיביא אשמו, והניסוח "לא עלו לו" משמעו שאם חזר ונתנגע קודם שהביא חטאתו, לכשיירפא מצרעתו צריך לחזור ולהביא ציפורים נוספות גם על הפעם הראשונה. ומקשים, והאמרת [והרי אמרת]: אין מביא אלא קרבן אחד על נגעים הרבה! ומתריצים: חסורי מחסרא והכי קתני [חסרה המשנה וכך היא שנויה]: מצורע שנתנגע נגעים הרבה, כגון הביא ציפרין וחזר ונתנגע – אין מביא אלא קרבן אחד. וכן לאקבועי [להיקבע] דינו של המצורע בעניות ובעשירות, האם עליו להביא קרבן עני או קרבן עשיר (ראה ויקרא פרק יד) – לא מיקבע [אינו נקבע]. עד שיביא חטאת,

השביעי מגלח שוב וטובל, והרי הוא טבול יום ואסור בתרומה, העריב שמשו מותר בתרומה (אם כן הוא). והרי הוא מחוסר כיפורים ולמחרת מביא קרבנותיו. והם שני בכשים, אחד לאשם ואחד לעולה, וכבשה לחטאת. ואם הוא עני מביא שני תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה וכשב לאשם. ומכולם האשם מוקרב ראשון. **והאמרת אין מביא אלא קרבן אחד** אמנם, הציפורים עצמן אינן קרבן. ואולם, מכאן עולה שכל הנגעים שחזר וראה קודם שהביא קרבן – צרעת אחת ארוכה היא שלא נגמרה, ואם כן די בוגג ציפורים בסוף (רש"י).

חסורי מחסרא וכו' כלומר, "הביא ציפרין ונתנגע" הוא פירוט של הדין הראשון של המשנה, כיצד מביא קרבן אחד על נגעים הרבה – כגון אם הביא ציפורים וחזר ונתנגע (שהרי קודם לכן אין לדבר על "נגעים הרבה", שהרי עדיין לא נטהר מנגעו הראשון. תוס' בש"מ). והמשפט "לא עלו לו עד שיביא חטאתו" כו', הוא דין חדש העוסק גם הוא במי שהביא ציפורים, ואין לו שייכות לעיקר דין משנתו (רש"י, רבינו גרשום). ויש מי שהסביר כי "לא עלו לו" מתייחס גם לדין הראשון, לומר שאין הציפורים נחשבות כגמר צרעתו הראשונה, שאם נתנגע ויתחייב בקרבן נוסף, אלא רק לאחר הבאת קרבנו. והוא הדין לענין עשירות ועניות – אין הציפורים קובעות את מעמדו הסופי, אלא רק הקרבנות (תפארת ישראל).

אזרה ההלכה

נזיר שנטמא טומאות הרבה וכו' נזיר טהור שנטמא טומאות הרבה – אינו מביא על טומאותיו אלא קרבן אחד. במה דברים אמורים – שנטמא בפעם השניה קודם שיביא קרבנותיו, ואף על פי שנתאחר ימים הרבה אחר טהרתו. אבל אם נטמא ונטהר והביא קרבנותיו ונזק דם חטאתו, ולאחר מכן נטמא – צריך להביא קרבן נוסף על הטומאה החדשה. כדעת חכמים במסכת נזיר (ח,ב), שזירות הטהרה נמנית משיבויא חטאתו, שלא כדעת ר' יוסי ברי' יהודה, ושלא כדעת רבי (כס"מ). (רמב"ם ספר הפלאה הלכות נזירות פ"ו ה"י. שם ה"ז).

המקנא לאשתו וכו' המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה ונסתרה עם כל אחד ואחד מהם – הרי זה מביא מנחת אחת על ידי כולם כמששקה אותה. כמשנה. (רמב"ם ספר נשים הלכות סוטה פ"ד ה"ז. וראה שם פ"א ה"ג ובכס"מ שם).

מצורע שנתנגע נגעים הרבה מצורע שנפרא והביא ציפוריו וחזר ונתנגע ושוב נפרא – מביא קרבן אחד בלבד. אבל אם כבר הביא אשמו (שהוא קרבנו הראשון. כס"מ), ורק לאחר מכן נתנגע שוב – חייב להביא אשם נוסף. כמשנה וכדעת רבי יהודה (וראה כס"מ). (רמב"ם ספר קרבנות הלכות מחוסרי כפרה פ"ה ה"ח).

אשר לא תשיג ידו בשעת טהרתו — יצא צניעות, אף על פי שהעשירי סבר — האז "טהרתו" היינו דבר המכפר חטאו. דעל שצעה דברים נגעים צלן נמסכת ערכין (טו,א). דבר המכשירו — אשם, שמדמו נותנין על צהונותיו, מכשירו נקדשים. צפרין — גורמין לו תחלת טהרתו, שמדס הנפור מוין עליו.

משנה האשה שילדה ולדות — וקא מפרש כילד: כגון שהפילה למוך שמונים של נקבה וכו' כגון שטבלה לאחר שזעיים לטומאה, ושמשה ונתעברה והפילה נקבה לאחר ארבעים של יצירת הולד, והיינו ממשים וארבעה ללידה ראשונה, וחזרה והפילה לטוף ממשים וארבעה של זו. ולהכי נקט נקבה, דזכרים ליכא למימר הכי, דאי הפילה בתוך ארבעים — דזכר מיא בעלמא הוא האי שני, דלן הולד נולד עד יום ארבעים. והמפלת תאומים — אפילו זכרים. כגון שנתעברה שלשה, והפילה אחד לאחר ארבעים, והשני נשמה וילד בתוך ימי טוהר הראשון, ושלישי בתוך ימי טוהר שני — מציאה קרבן אחד על האחרון, ופטורה. רבי יהודה פליג — צין אולדות צין אחרות, ואמר: מציאה קרבן אחד על הראשון — על הולד הראשון ולא על השני, מפני שגולד בתוך מלאת של ראשון. ומציאה על השלישי — משום דהוא לא נולד תוך מלאת, ולא חשבין מלאת לשני דכמאן דלימיה דמי, הואיל ונולד תוך מלאת של ראשון. ושלישי הוא תחילה לידה, ואינה מציאה קרבן על הרביעי הואיל ונולד תוך (מ') מלאת של שלישי. אבל שלישי לא נולד תוך מלאת דראשון, דהא עברו ימי טומאה דראשון (ויצירתי שני טומאתו ויצירתי שלישי) דהוי טפי משמונים לראשון. וגבי תאומים נמי דקפליג רבי יהודה — כגון שגולד שלישי לאחר מלאת דראשון, ועל מלאת שני לא איכפת לו, דכמאן דלימיה דמי.

גמרא כל היכא — דכתיב "מורת" משמע רצום. יכול על הלידה ועל הזיבה — קרבן אחד, כגון שראתה שלשה ימים צימי זיבה, והפסיקה רביעי וילדה צמימי — הרי זו יולדת צוב, כדאמרין גמיה (ל,ג), דצעי שפסוק מן הווב סמוך ללידה, ואם לא פסקה — ודאי דס מחמת הולד, ואינה יולדת צוב. אלא מעתה — מהיכא חסוק דעתיא דעל הלידה ועל הזיבה קרבן אחד, דליצטרין קרא למעוטי? הא ודאי אכלה חלב וילדה, מי סלקא אדעתין דמציאה קרבן אחד על הלידה ועל החלב? וגבי זיבה נמי, מה ענינה אלל לידה? זאת — משמע:

על לידה אחת מציאה [קרבן אחד על ולדות הרבה], הא אחר מלאת — הייז על כל אחת ואחת. לדברי רבי יהודה — מלל חשיז מלאת לשני — שמע מינה ולל ראשון גורם לקרבן, ומולד ראשון מונה שמונים יום. הילכך, שלישי שגולד אחר מלאת דראשון — ולד מעליא הוא לקרבן. לדברי חכמים — דלא ממיצי אלל חד — אכתרא מחייבי ליה, דקצירא להו: ולד שני, כלומר אחרון, גורם לקרבן. וראשון דלא מלו ימי טוהר דליה — לית ליה קרבן, ומשני מנינן מלאת עד שלישי, ומשלישי עד רביעי. ולא מטמא מלאת אלל עד צמרא. פשיטא דהכי איתא — דאי לאו הכי, מאי טעמיה? מפלת תאומים איצטריכא ליה — משום מפלת תאומים איצטריך ליה תנא, לאשמעינן דנמפלת תאומים נמי פליג רבי יהודה. דמכו דמימא: צמאומים מודה דחלד לידה אריכתא היא, הואיל ועיצורין כחמת, ואית ליה נמי מלאת לשני, ושלישי לאו צר קרבן הוא.

תוספות

מפלת תאומים איצטריכא ליה — סלקא דעתך אמינא: במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן. וקשה: דאם כן מפלת תאומים למאן קתני לה? אי רבנן — פשיטא, ואי לרבי יהודה — הא מודה לרבנן? צריך עיון.

[ומשמיע לנן] שמונה מן הלידה הראשונה, והנולד לאחר מלאת ימי

עיונים

הכל הולך אחר חטאת וכו' רבינו גרשום מפרש זאת על הבאת הקרבן. אבל מדברי הרמב"ם עולה כי אין מדובר על עצם הבאת הקרבן, אלא על שחיטתו, שהיא הקובעת (וראה ערוך לנר). **דבר המכפרו** ר' שמעון מפרש כי הטהרה האמורה בכתוב היא הכפרה, שהרי כפי שנאמר לעיל (טו,א) הנגעים באים לכפרה על עבירות שונות (רש"י). וראה בפירושו לערוך ז,ב). ומדברי הרמב"ם משמע כי עיקר הטעם לדעת ר' שמעון הוא שבחטאת ניכר ההבדל בין עשיר לעני (פיה"מ לנגעים פ"ד מ"א).

דבר המכשירו שהוא הגורם לו להיטהר כך שיוכל לאכול בקדשים ולהיכנס למקדש (רש"י). ומדברי הרמב"ם ועוד משמע כי התנאים נחלקו בענין זה, האם רק הוא מעב. ראה לח"מ הלכות נזירות פ"י ה"ח, משנה אחרונה נגעים פ"ד מ"א). ובתוס' (ערכין ז,ב), פירשו כי האשם עיקרו בא לטהר ולהכשיר את גוף המצורע, שהרי מיום עליו מדמו, ואילו החטאת באה לכפרה. ואילו הרמב"ם (פיה"מ שם) הסביר כי הקרבן העיקרי של המצורע הוא האשם, שאינו משתנה מעשיר לעני, ובו מתחיל הכשרו של המצורע.

הפילה בתוך שמונים נקבה וכו' דבר זה ייתכן רק אם ילדה או הפילה נקבה מתחילה, מפני שימי טוהר שלה ששים ושישה יום, ועד מלאת ימי טוהר יכולה להספיק להתעבר ולהפיל ולד שהוא בן יותר מארבעים יום, אבל המפלת בימי טוהר של זכר (שלושים ושלושה יום, לאחר שבעה ימי טומאה), כיון שהנפל בן פחות מארבעים יום — אין חייבים עליו קרבן, שכן הוא "מיא בעלמא" (רש"י, רבינו גרשום).

ואילו ר' יהודה אומר: אינו נקבע כעני או עשיר עד שיביא אשמו. תנן התם [שנינו שם] משנה אחרת: מצורע שהביא אשמו והעשיר — הכל הולך אחר זמן הקרבת החטאת, שהוא הזמן שבו נקבעת העניות ועשירות, דברי ר' שמעון. ר' יהודה אומר: הכל הולך אחר אשם. תניא [שנויה ברייתא]. ר' אליעזר בן יעקב אומר: הכל הולך אחר ציפורין. אמר רב יהודה אמר רב: שלשתן מקרא אחד דרשו, שנאמר בענין זה: "וזאת תורת אשר בר נגע צרעת אשר לא תשיג ידו בטהרתו" (ויקרא יד, לב) — ר' שמעון סבר [סבור]: הכוונה היא לדבר המכפרו, והיא החטאת, ר' יהודה סבר [סבור]: הכוונה היא לדבר המכשירו, באכילת קדשים, והוא האשם. ר' אליעזר בן יעקב אומר: דבר הגורם לו טהרה, ומאי נינהו [ומה הם]? ציפורין.

רבי יהודה אומר: עד שיביא אשמו. תנן התם: מצורע שהביא אשמו והעשיר — הכל הולך אחר חטאת, דברי רבי שמעון; רבי יהודה אומר: הפל הולך אחר תניא, רבי אליעזר בן יעקב אומר: הפל הולך אחר ציפורין. אמר רב יהודה אמר רב, ישלשתן מקרא אחד דרשו: "אשר לא תשיג ידו בטהרתו" — רבי שמעון סבר: דבר המכפרו, רבי יהודה סבר: דבר המכשירו, ומאי נינהו? ציפורין.

ד משנה האשה שילדה ולדות הרבה, והפילה בתוך שמונים נקבה, חזרה והפילה בתוך שמונים נקבה, והמפלת תאומים — רבי יהודה אומר: מביאה על הראשון ואינה מביאה על השני, מביאה על השלישי ועל הרביעי.

ה גמרא מנלן? דתני תנא קמיה דרב ששת: "זאת תורת הילדת לזכר ולנקבה" — מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה; יכול אף על הלידה ועל הזיבה? תלמוד לומר: "זאת" — יכול על הלידה ועל הזיבה אינה מביאה אלא קרבן אחד; אימא הכי? יכול על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת? לומר: "זאת".

ו ה"פילה בתוך שמונים" כו'. פשתמצי לומר, לדברי רבי יהודה — ולד ראשון גורם ומולד ראשון מונה, לדברי חכמים — ולד שני גורם ומולד שני מונה. — פשתמצי לומר? פשיטא, הכי איתא! — מפלת תאומים איצטריך ליה, סלקא דעתך אמינא: במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן, קא משמע לן. איבעיא להו:

ה גמרא שנינו במשנה כי האשה שילדה ולדות הרבה מביאה קרבן אחד. ומכרימ: מנלן [מנין] לנן? דתני תנא קמיה [ששנה] חזר המשניות [פנין] רב ששת: "זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה" (שם ז, ז) — מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה. יכול תביא קרבן אחד אף על הלידה ועל הזיבה? תלמוד לומר: "זאת", למעט. ותמהים, קתני [הרי הוא

שונה]: יכול על הלידה ועל הזיבה אלא קרבן אחד; אלא מעתה, אכלה דם בשוגג ונתחייבה חטאת, וגם ילדה, הכי נמי [כך גם כן] היינו אומרים שאין מביאה אלא קרבן אחד? הלא לידה וזיבה שני דברים שונים הם! ומשיבים, אימא הכי [אמור כן]: יכול תביא קרבן אחד על הלידה שלפני מלאת, כלומר, על לידתה הראשונה, ועל הלידה שלאחר מלאת? תלמוד לומר: "זאת".

ו שנינו במשנה: הפילה בתוך שמונים נקבה וחזרה והפילה בתוך שמונים נקבה, מביאה קרבן אחד על כולן. ר' יהודה אומר: מביאה על הראשון, ואינה מביאה על השני (שגולד לפני מלאת ימי טהרת הלידה הראשונה), מביאה על השלישי שגולד לאחר מלאת של הראשונה, ואינה מביאה על הרביעי שגולד לפני מלאת של השלישי. ואומרים: כשתמצי לומר, כשתדקדק ותגיע למיצי הרברים, לדברי ר' יהודה — ולד ראשון גורם לקרבן, ומלידת ולד ראשון היא מונה שמונים יום, והנולד לאחר מכן טעון קרבן נפרד. **לדברי חכמים** — ולד שני (כלומר, האחרון) גורם לחיוב הקרבן, ומולד שני מונה שמונים יום. ותוהים: כשתמצי לומר? פשיטא [פשוט הוא], הכי איתא [כן הוא מפורש]! ומשיבים: מפלת תאומים איצטריך ליה [הוצרך לו לומר]. שכן סלקא דעתך **אמינא** [יעלה על דעתך לומר] שבמפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן [לחכמים]. שכיין שעבורם בזמן אחד הוא, יש לראות את הכל כלידה אחת, וללכת אחר לידת האחרון, שהיא נחשבת סוף הלידה, על כן קא משמע לן הראשון מחייב קרבן נוסף. איבעיא להו [נשאלה להם ללומדים]:

מסורת הש"ס
ה. משנה נגעים פ"ד מ"א.
ערכין ז,ב. נדה ע"א.
תוספתא נגעים פ"ט ח.
ילק"ש תורה תקסט.
ו. ערכין ז,ב. נדה ע"א.
ילק"ש תורה תקסט.
ז. תוספתא כריתות פ"א טו.
ח. נדה מ"א. ילק"ש תורה תקמז.

גרסות

מצורע שהביא אשמו בכתי"מ ועוד ובש"מ: מצורע שהפריש קרבנו.
רבי אליעזר בן יעקב אומר בכתי"מ ובש"מ: **רבי אליעזר בן יעקב סבר.**
האשה שילדה יש בכתי"מ: והאשה שילדה ובכתי"מ: **האשה שהפילה.**
והפילה בתוך שמונים במשניות ועוד: **הפילה בתוך שמונים.**
והמפלת תאומים יש בכתי"מ ודפי"מ: **המפלת תאומים.**
זאת תורת היולדת לזכר ולנקבה בכתי"מ: **זאת תורת היולדת.**
ולדות הרבה בכתי"מ: **לידות הרבה.**
קתני יכול — קרבן אחד בכתי"מ חסר משפט זה.
אכלה דם וילדה בכתי"מ ועוד: **אכלה חלב וילדה** אכלה דם וילדה.
יכול על הלידה שלפני מלאת בש"מ הביא גרסה: **יכול על הזיבה שלפני מלאת** ועל הזיבה שלאחר מלאת, על הלידה שלפני מלאת וראה רבינו גרשום ובש"מ.

